

KATONAI LOGISZTIKA GYAKORLATA

A KIKÉPZÉS, MINT A KÉPESSÉGALAPÚ HADERŐ MEGTEREMTÉSÉNEK FONTOS ELEME

Sári Gábor¹

A NATO új stratégiai koncepciója és a védelmi képességek kezdeményezése tükrében a Magyar Honvédséggel szemben támasztott követelmények megváltoztak. Ez a változás egy olyan új koncepciót igényel, melynek segítségével lehetséges az új haderő megteremtése: egy olyan haderőé, mely a belső és külső kötelezettségeit az ország teherbíró képességével arányos, megfelelően kialakított szervezettel, felszereléssel és felkészültséggel, a személyi állomány magas fokú elkötelezettségével képes végrehajtani.

A Magyar Honvédség rendeltetése, küldetése és további feladatai végrehajtása érdekében meg kell határozni azon képességek követelményeket, melyek magukba foglalják a haderő polgári felügyeletét, finanszírozhatóságát és alkalmazhatóságát. Ezáltal a Magyar Honvédségnek készen kell állnia mind a békeidőszaki, mind pedig válsághelyzeti és háborús katonai műveletek végrehajtására, a meghatározott képességek gyakorlati realizálására. A képességek megteremtése, fenntartása és továbbfejlesztése azonban nem valósítható meg egy olyan kiképzési rendszer nélkül, melynek helye, szerepe, megítélése nem biztosítja a békeidőszaki tevékenységek közti *elsődlegességét*: csak a magas szintű kiképzés biztosíthatja a képességek olyan mérvű kialakítását, melyek által a Magyar Honvédségben napjainkban folyó haderőreform eredményei biztosak és célszerűek lehetnek.

A kiképzés szerepe a képesség fejlesztésében többszintű és több-rétű. A szintek és azok tartalma fogalmi meghatározhatóságuk miatt különálló kategóriákba csoportosíthatók - tartalmilag azonban szorosan

¹ Sári Gábor őrnagy, MH Légierő Parancsnokság A-4 logisztikai művelet-tervező főtiszt.

összefüggenek egymással: több közös elemmel rendelkeznek, határaik nem különülnek el élesen.

Első szint a gondolkodási-fizikai és erkölcsi összetevőkkel rendelkező elméleti szint - mely szoros összefüggésben van a második szinttel, a gyakorlati megvalósulással és annak elemeivel.

Az **elméleti szint** gondolkodási összetevője jelenti a doktrínák elveivel való azonosulást és a fejlődés igényét. Az **erkölcsi** összetevő jelenti a morált, a motivációt, a parancsnoki vezetést és az irányítás elfogadását.

A **gyakorlati megvalósulás szintje (fizikai szint)** egyrészt annak az eszköznek a biztosítása, mellyel a haderő békében végrehajthatja és gyakorolhatja doktrínáját (vagyis az a folyamat, mely során minden katoná elszajátítja azon szemléletet, mely által harcolni fog), másrészt pedig háborús tapasztalat hiányában olyan módszer biztosítója, ami által a haderő elszajátíthatja az irányítás módszereit, a felszerelés használatát, a struktúrák hatékonnyá tételét.

Mit tartalmaznak konkrétan a fenti szintek?

Elméleti szint:

a) Gondolkodási összetevő- a doktrínák elveivel való azonosulás

Minden kiképzés végső célja a katonai siker biztosítása. A kiképzés ahhoz járul hozzá, hogy az állomány gyakorolja, fejlessze és megerősítse a doktrína gyakorlati alkalmazását, és megfeleljen a biztonsági stratégiából következő doktrínának. Ugyanakkor a doktrína olyan filozófiai keretet biztosít, melyen belül a kiképzést végrehajtják. A biztonsági stratégia, a doktrína és a kiképzési rendszer a környezeti változásokra, a követelmények módosulására reagáló, egymással szoros kölcsönhatásban álló rendszert kell, hogy képezzen, melyben az elvi-doktrinális irányelvek nagymértékben meghatározzák a kiképzési követelményeket és eljárásokat.

Mindez megvalósulhat:

1. A környezet állandó figyelésével, elemzésével, a változások követésével, a nemzeti érdekek és értékek figyelembevételével.

2. A vezérelvek és követelmények változást követő módosításával.
3. Szabványok és normák igazításával.
4. Kiképzési követelmények, módszerek, eszközök és elvek fejlesztésével.

Más értelmezésben a doktrína bemeneti információit a környezet – nemzeti értékek, érdekek, védelmi potenciál, fenyegetettség, haditechnika – és kimenetét a doktrínális és hadműveleti követelmények által meghatározott kiképzési folyamat alkotják. Ugyanakkor maga a kiképzés, mint output is módosíthatja a bemeneti információkat, így közvetetten a doktrínát is befolyásolhatja. Ezáltal valósul meg az a folyamat rendszer, amely állandó és bármely elemének változására érzékenyen reagáló, ugyanakkor egyben alapja az állandó fejlesztés, fejlődés igényének is.

A biztonsági stratégia, a doktrína, és a kiképzési követelmények egysége a következőképp valósul meg:

Biztonsági stratégia (fenyegetettség) → doktrína kidolgozása →
 tervezés → kiképzési követelmények → felszerelés és struktúra
 (fejlesztés, beszerzés, kipróbálás) → tapasztalatok.

A kiképzés fejlesztése – fejlődése több síkon is végbemehet, melyek szorosan összefüggenek egymással olyan rendszert képezve, melyben részben önálló, részben a többi elemtől függő egységet alkotnak. A kiképzés fejlődése-fejlesztése végbemehet egyéni kiképzési szinten, kollektív kiképzési szinten, technológiai szimulációs szinten, parancsnoki vezetés szintjén, erőforrások tervezésének szintjén. Természetesen a fejlődés-hez hozzátartozhat a kiképzési struktúra hatékonyabbá tétele is.

b) Erkölcsi összetevő- a morál, motiváció és a vezetéssel való azonosulás

Az erkölcsi szint elemei szorosan összefüggenek a kiképzés általános megítélésével, békeidőszakban elfoglalt szerepével, támogatottságával. A magas morál csak az alapos kiképzésből, a felszerelés megbízhatóságából, a követelmények pontos megfogalmazásából, illetve a parancsnokba vetett bizalomból származhat.

A motiváció a magas morálból következik, meghatározója a céltudatosság. A jól motivált katonák összekovácsolt csapatként fognak tevékenykedni a megfogalmazott cél érdekében, amely tevékenység céltudatosságáért a parancsnok a felelős. A parancsnoknak, mint vezetőnek a

sikere azon képességétől függ, hogy mennyiben tudja személyiségén és az alkalmazott módszerein keresztül ösztönözni alárendeltjeit, hogy azok megtegyék azt, amit megkövetel tőlük; eközben pedig összhangot kell teremteni a motiválás és a vezetési stílus között. A siker elérése annál valószínűbb, minél több kiképzési lehetőséget tud felhasználni a vezető.

A kiképzés legfontosabb alapelve a vezetői kötelesség. Békeidőszakban a parancsnok irányítja, kiképzzi és felkészíti parancsnokságát. A kiképzésnek ki kell terjednie arra is, hogy az alárendelték képesek legyenek a tervezésre, döntéshozatalra, a kiképzési tervek és programok jóváhagyására.

A irányítás magába foglalja a logisztikai és humán erőforrások legjobb felhasználást, a velük való gazdálkodást, a menedzsmentet. A vezetés és az irányítás nem szinonim fogalmak, egyik sincs alárendelve a másiknak, bár szoros kapcsolatban állnak. A kiképzés irányításának szoros kapcsolatban kell állnia a források részletes megállapításával és a rövid, valamint középtávú kötelezettségek számbavételével. A helyes irányítás az erőforrások legjobb, legcélszerűbb felhasználása mellett biztosítja az integrált kiképzést, elősegíti az egységek közti együttműködést.

Az erkölcsi szint – melynek elemeit áttekintettük – fenntartása szoros kapcsolatban áll a fizikai szinttel. Mindkettő feltételezi a másikat, integrált egésznek alkotnak. Ugyanakkor a fizikai szint elemei sem vizsgálhatók külön. A fizikai erő kifejtés nagymértékben függ a felszereléstől és annak használatától, valamint a készenlét és alkalmazhatóság képessége sem választható el sem a fizikai szint elemeitől, sem az erkölcsi szint integrált egészétől.

A fizikai szint magának az állománynak a fizikai erő kifejtés képességét, a felszerelést és annak használatát, valamint a készenlét és alkalmazhatóság képességét tartalmazza.

a) A fizikai erő kifejtés képessége – mely a csapásmérő képesség fontos eleme – megteremti azt az állapotot, amely biztosítja a kiképzés végrehajtását, az ismeretek elsajátítását és hadműveleti alkalmazását, tehát a komplex megvalósulást. Létrehozza annak lehetőségét, hogy a katonák fizikailag alkalmasak legyenek a harctéri tevékenységre és rendelkezzenek azokkal a harctéri jártasságokkal és harci képességekkel, melyek szükségesek a harctéren, illetve a tevékenységi területen való életben maradáshoz. Ezek mellett jelentős szerepe van abban, hogy az egyén egy csoport vagy személyzet tagjaként kollektív tevékenységet folytathasson. A fizikai erő kifejtés képességének kialakításában igen

nagy szerepe van a különböző kiképzéstechnikai eszközöknek, stressz- és pánikleküzdő tréningeknek, a szimulációval megtámogatott valóságközeli gyakorlatoknak, a felszerelésnek és annak használatának. Ez a momentum is rávilágít annak szükségességére, hogy a kiképzéstechnikai szakterületnek vélhetően nemcsak felső szinten kellene a logisztika részének lenni.

b) Ahhoz, hogy a szolgálatba állított bármely új felszerelés vagy eszköz hatékonyan tudjon működni, a rendszerbe állítást mindig kísérnie kell az ezen eszközre való kiképzést szolgáló csomagnak. Ez egyrészt jelentheti különböző szimulációs eljárások, módszerek átadását, másrészt konkrét kiképzéstechnikai eszközöket. A szimuláció által kiváltható néhány kiképzéstechnikai eszköz, ráadásul vannak olyan tevékenységek, melyek csak szimuláció keretében valósíthatóak meg, mert biztonsági, vagy környezetvédelmi megfontolásokból egyébként nem történhetnének meg. A kiképzéstechnikai eszközök területén egyre inkább fontos lesz a számítógépre alapozott rendszerek használata. A különböző multimédia rendszerek által a kiképzés szabványosíthatóvá válik a haderőn belül bárhol, ugyanakkor a megfelelő szoftver támogatással könnyű követni a kiképzési-hadművelési követelmények változását.

Sajnos a Magyar Honvédségben nem igazán elfogadott az az elv, mely a haderőreform egyik fő állomásának, a haditechnikai reformnak szerves részévé kell válni: a beszerzendő új technikát mindenképp a hozzá tartozó kiképzéstechnikai eszközével kellene beszerezni (fejlesztteni). Ez egyrészt még mindig költséghatékonyabb, mint a korunkban méregdrága éles fegyvereken, haditechnikai eszközökön gyakorolni, másrészt jelentősen megnövelné az "éles" eszközök élettartamát. (Valószínűleg a közelmúltban lezajlott, a médiában eredményességét tekintve támadott MISTRAL lövészet is másképp zajlott volna le, ha megfelelő kiképzéstechnikai eszközzel szimulálhattak volna a kiképzés során valamilyen zavaró tényezőt, madárrajt, vagy valamilyen, a szokásostól eltérő időjárásbeli jelenséget.)

c) A készenlét és az alkalmazhatóság képessége – a fizikai szint harmadik eleme – jelenti azon állapot megvalósulását, melyben az állomány felkészült a hadművelet feladataira, és képes a kiképzési folyamatban megtanultak alkalmazására; olyan morális, pszichikai és fizikai állapot, mely a kiképzési ciklus időleges – de nem végleges – csúcspontját jelenti. Ez a képesség folyamatosan fejleszthető és fejlesztendő, megszakítás nélküli és ellenőrizendő.

Természetesen az áttekintett képességek csak egymással összefüggésben egy rendszerként szemlélve alkotnak egységes egészet. Ez a rendszerszemlélet az alapja annak, hogy a kiképzés hatékonyan, célszerűen és gazdaságosan történjen, e nélkül a valóban képességalapú Magyar Honvédség megteremtése nem lehetséges.

Véleményem szerint ezen általános alapú megállapításokból kiindulva célszerű vizsgálni a logisztikai szakkiképzés problémakörét.

Felhasznált irodalom:

1. *Zakariás Győző-Horváth Zoltán:* A NATO-doktrínák adaptációjának lehetőségei a Magyar Honvédség átalakítása során. Új Honvédségi Szemle 2001/7 sz.
2. *Zakariás Győző, Krasznai László, Obrecsán Mihály, Mihócza Zoltán, Horváth Zoltán:* A Magyar Honvédség modernizációja- a NATO új stratégiai koncepciója és a Védelmi Kezdeményezés tükrében. Új Honvédségi Szemle 1999/9. Füzet.
3. A Brit szárazföldi haderő doktrína kiadványa 4. Füzet: a kiképzés.
4. Nemzeti Katonai Stratégia-tervezet.